

Андрій Кобетяк,
д-р політ. наук, доц.,
Катерина Войцехівська,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
(м. Житомир, Україна)

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ЇЇ СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Політична культура є ключовим чинником функціонування будь-якої політичної системи. Вона визначає не лише цінності, переконання та ставлення громадян до політики, але й моделі їхньої поведінки у політичному просторі. Саме через політичну культуру формується характер взаємодії між державою і суспільством, рівень довіри до інститутів влади та ступінь політичної активності населення. Як зазначають Габріель Алмонд і Сідні Верба, «політична культура – це сукупність індивідуальних орієнтацій щодо політичної системи і її складових частин» [1, с. 13].

У сучасних умовах політична культура зазнає суттєвих трансформацій, зумовлених процесами глобалізації, цифровізації, інформаційної революції та зростанням ролі масових комунікацій. Інтернет, соціальні мережі та нові медіа не лише розширюють можливості політичної участі, але й створюють

нові ризики маніпуляцій, дезінформації та поляризації суспільства. У зв'язку з цим дослідження сутності, структури та функцій політичної культури набуває особливої актуальності.

Політична культура розглядається як сукупність знань, цінностей, норм і моделей поведінки, що визначають ставлення індивідів і соціальних груп до політичної системи. Вона формується історично і відображає специфіку політичного розвитку суспільства, його традиції та досвід.

Сучасні наукові підходи трактують політичну культуру як багатовимірне явище, що включає як індивідуальний, так і колективний рівень. Вона виступає своєрідним «медіатором» між політичною системою та громадянами, забезпечуючи їхню взаємодію. Відомий український дослідник Володимир Бебик підкреслює, що «політична культура є системою історично сформованих політичних знань, цінностей, норм і зразків поведінки, які визначають характер політичної діяльності суспільства» [2, с. 45].

Таким чином, політична культура не лише відображає рівень політичного розвитку суспільства, але й активно впливає на нього, формуючи політичну свідомість та поведінку громадян.

Структура політичної культури включає кілька взаємопов'язаних елементів, які забезпечують її цілісність і функціональність. Традиційно виділяють три основні компоненти:

1. Когнітивний компонент – включає знання про політичну систему, її інститути, механізми функціонування та політичні процеси.

2. Афективний компонент – відображає емоційне ставлення громадян до політики, рівень довіри чи недовіри до влади, політичних лідерів та інститутів.

3. Поведінковий компонент – проявляється у формах політичної участі, таких як вибори, громадська активність, протестні рухи тощо.

Взаємодія цих компонентів визначає тип політичної культури (патріархальний, підданський, активістський) та рівень політичної соціалізації громадян. Важливою характеристикою сучасної політичної культури є її динамічність і здатність до змін під впливом соціально-політичних процесів.

Разом із тим, політична культура виконує низку важливих функцій у суспільстві:

- **Легітимаційна функція** – забезпечує визнання влади та політичних інститутів, сприяє їх стабільності.

- **Інтеграційна функція** – об'єднує суспільство навколо спільних цінностей і норм, сприяє соціальній згуртованості.

- **Мобілізаційна функція** – стимулює участь громадян у політичному житті.

- **Комунікативна функція** – забезпечує передачу політичної інформації та досвіду між поколіннями.

- **Соціалізаційна функція** – сприяє формуванню політичної свідомості та включенню індивіда у політичну систему.

У сучасних умовах ці функції набувають нових форм. Наприклад, мобілізаційна функція дедалі частіше реалізується через цифрові платформи, а

комунікативна – через соціальні мережі. Водночас це створює ризики маніпулятивного впливу на масову свідомість.

У ХХІ ст. політична культура формується під впливом нових глобальних викликів: політичних криз, воєн, інформаційних протистоянь та трансформації демократичних інститутів. Особливо це актуально для України, де політична культура зазнає змін в умовах війни та євроінтеграційних процесів. У таких умовах політична культура відіграє критичну роль у формуванні стійких моделей громадянської поведінки, розвитку демократичних практик і зміцненні національної ідентичності. Вона сприяє адаптації суспільства до змін, забезпечує передачу політичних цінностей і норм наступним поколінням.

Важливим аспектом є також формування відповідальної політичної культури, яка передбачає активну громадянську позицію, критичне мислення та здатність протистояти дезінформації [3, с. 115].

Отже, політична культура є складним і багатовимірним явищем, що визначає характер функціонування політичної системи та рівень розвитку демократії. Вона включає когнітивні, афективні та поведінкові компоненти, які у взаємодії формують політичну свідомість і поведінку громадян. У сучасних умовах політична культура зазнає трансформацій під впливом глобалізації, цифровізації та нових безпекових викликів. Вона виконує важливі функції легітимації, інтеграції, мобілізації та соціалізації, забезпечуючи стабільність і розвиток суспільства. Аналіз політичної культури є необхідним для розуміння сучасних політичних процесів, прогнозування їх розвитку та формування ефективної державної політики.

Список використаних джерел

1. Almond G., Verba S. *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton : Princeton University Press, 1963. 562 p.
2. Бебик В. М. *Політологія: наука і навчальна дисципліна*. Київ : Каравела, 2009. 496 с.
3. Пахарев А. Д. *Політична культура суспільства*. Київ : Знання, 2010. 288 с.